

שיעור סיכום דיני שימוש בגוי בשבת

סיכום דיני שימוש בגוי בשבת

חכמינו ז"ל אסרו לעשות מלאכות בשבת על ידי גוי, וחילקו את הגזירה לשני נושאים: איסור אמירה ואיסור הנאה.

אולם, ישנם ארבעה אופנים בהם התירו את השימוש בגוי בשבת כפי שביארנו בשיעורים הקודמים.

כאשר נרצה לעשות מלאכה בשבת על ידי גוי, עלינו לבדוק האם במקרה זה יש את אחד מארבעת ההיתרים שלמדנו.

להלן נמנה מספר דוגמאות ונראה כיצד לחשב נכון את המצב:

שאלה: מקרר שלא הועבר לימצב שבת, האם מותר לבקש מגוי שיפתח ויסגור את המקרר, וכן האם מותר לבקש מהגוי שילחץ על הכפתור שמעביר את המקרר למצב שבת?

תשובה: מותר לבקש מגוי שיפתח ויסגור את המקרר, כיון שזה פסיק רישיה. ואם רוצים שהגוי ילחץ על הכפתורים שיעבירו את המקרר למצב שבת.. אפשר להשתמש בהיתר הראשון. לרמוז לו בדרך סיפור. ומותר להנות ממעשהו כיון שזו אינה הנאה ממשית.

שאלה: הפקק הראשי של החשמל נפל, האם מותר לקרוא לגוי שירים את הפקק ויחזיר את החשמל לפעולה?

תשובה: ההיתר הראשון (אמירה מותרת, והנאה מותרת) אין כאן, כיון שההנאה היא מגוף המעשה שהגוי עושה. ההיתר השלישי (פסיק רישיה) לא שייך כאן, כיון שההנאה היא מגוף המעשה של הגוי. נבדוק האם שייך להתיר כאן מצד חולה שאין בו סכנה – כלומר אם יש בבית חולה שאין בו סכנה שזקוק לחשמל, מותר לבקש מגוי שירים את החשמל, וצריך שהגוי יעשה את המלאכה עבור החולה ולא עבור שאר בני הבית, ולשאר בני הבית מותר להנות מהחשמל הזה, כיון שהמלאכה נעשתה בהיתר לצורך החולה (ולכן צריך לוודא שהגוי עושה את המלאכה עבור החולה ולא לשאר בני הבית), ואין חשש שאם ניתן להם להנות מהחשמל, הגוי יוסיף משהו עבורם, כיון שהפעולה שלו מועילה לאדם אחד ולבני אדם רבים כאחד. אך אם אין בבית חולה שאין בו סכנה... האם אפשר להסתמך על ההיתר הרביעי? (אמירה לגוי לעשות מלאכה דרבנן במקום צורך גדול, כגון מצווה, או שיש צער גדול. או הפסד גדול). מצד אחד המלאכה של החזרת החשמל היא מלאכה דאורייתא (גם למי שמיקל בחשמל וסובר שהוא רק דרבנן, הרי כאשר מרימים את החשמל הראשי שנפל, מחברים גם את הפלטה וגם את המיחם שזה בוודאי מלאכה דאורייתא בגלל הגוף חימום שיש בהם שהוא כמו אש). וכל ההיתר הוא רק במלאכה דרבנן. אבל אם נבקש מהגוי שירים את הפקק בשינוי – השינוי יהפוך את המלאכה לאיסור דרבנן, ושוב יש לנו שבות דשבות במקום צורך שזה מותר (ע"פ משנ"ב בסי' שמ ס"ק ג. ובשעה"צ סי' תקפ"ו ס"ק קח. וכ"כ בשש"כ פ"ל הערה מט. וכ"פ חזו"ע שבת ח"ג עמ' תנו. וכ"פ הגר"ע פריד וע"ע בספק אורחות שבת פכ"ג הערה קעט שמביא דעת האוסרים).

שאלה: האם מותר לבקש מגוי שיעשה פעולות שניתן לעשות אותן בהיתר, אפילו שיודעים שהגוי יעשה את הפעולה בדרך מלאכה, כגון שיבקש מהגוי שידיח את הכלים, למרות שברור שהגוי ישתמש במים חמים, ובסקוצ' רגיל וכו'?

שיעור סיכום דיני שימוש בגוי בשבת

תשובה: מותר לבקש מגוי לעשות דבר שניתן לעשותו בצורה נורמלית בהיתר, ואם הגוי בוחר לעשות זאת מטעמי נוחות עצמיים בצורת מלאכה, מותר כיון שהגוי עושה זאת לעצמו ורעו ס"ק כו במשנה ברורה).

שאלות ותשובות לתרגול השיטה

א.שאלה: משפחת כהן שכחו להדליק את המזגן לשבת... האם מותר להם בשבת לבקש מגוי שידליק עבורם את המזגן?

- ראשית עלינו להיזכר בכללים של אמירה לגוי: ישנם שני איסורים: איסור אמירה. איסור הנאה ממעשה הגוי. אולם באחד מארבעת ההיתרים שלהלן התירו:
1. כשאין אמירה ואין הנאה אסורה.
  2. התירו אמירה לגוי והנאה ממעשיו לצורך חולה שאין בו סכנה.
  3. התירו אמירה והנאה במקום פסיק רישיה.
  4. התירו אמירה במלאכה דרבנן במקום הפסד גדול או לצורך מצוות שהיא מצרכי השבת.

איך עונים תשובה:

1. את איסור האמירה אפשר להתיר על ידי רמז שלא בדרך צווי, אבל אז תהיה לנו בעיה מצד עצם הנאה ממעשה הגוי, ואי אפשר לומר שכאן הגוי עושה זאת עבור עצמו, שכן היהודי מגלה את רצונו שידליקו עבורו את המזגן.
  2. הסיבה היחידה שניתן יהיה לסמוך עליה לבקש מהגוי שידליק את המזגן, היא על פי הכלל שהתירו אמירה לגוי במקום חולי, וכפי שהתבאר שגם מי שסובל מאד מחום נחשב לעניין זה כמו חולה שאין בו סכנה.
- מסקנא:** אם אכן מדובר באדם שסובל מאד מהחום מותר יהיה לבקש מהגוי שידליק עבורו את המזגן מדין חולה שאין בו סכנה.

ב.שאלה: גוי שעובד בבית יהודי, ובא להדליק את האור עבור יהודי, האם מותר להניח לו או שחייבים למחות בו?

איך עונים תשובה:

1. אין כאן בעיה של אמירה שהרי הגוי בא להדליק מעצמו.
  2. אין כאן בעיה של הנאה ממעשה הגוי, למרות שאסור להנות ממעשה הגוי שנעשה עבור יהודי, שכן למדנו שתוספת הנאה שהיה ניתן להסתדר בלעדיה לא נאסרה.
- מסקנא:** מותר להניח לגוי להדליק את האור הנוסף בתנאי שיש שם כבר אור מספיק, אך אם היה חשוך צריך למחות בגוי, ואם לא מיחו בו אסור להנות מהאור הזה עד מוצ"ש.

ג.שאלה: יום שישי אחד מווישה מגלה שהמנוע של הרכב שלו נהרס, לאחר בירור הוא החליט שהכי משתלם לו להחליף את המנוע אצל בני דודינו הישמעאלים, המוסכניק הערבי

שיעור סיכום דיני שימוש בגוי בשבת

אמר לו שהוא נייד ויש ביכולתו לבוא לביתו של מויישה ולתקן את הרכב, אך יתכן ותיקון הרכב יגלוש לתוך השבת... האם מויישה יסכים לכך?

איך עונים תשובה:

1. איסור אמירה אין כאן, שהרי היהודי לא ביקש מהגוי שיעבוד בשבת.
  2. הנאה יש כאן.
  3. במקרה שלנו הגוי לא עובד בשליחות היהודי, אלא עבור עצמו, שהרי ליהודי זה ממש לא משנה אם המלאכה תבוצע ביום שישי או בשבת קודש, והתשלום הוא לא על יום העבודה אלא על גוף המלאכה, א"כ נמצא שהגוי בחר לעבוד בשבת דווקא מטעמי נוחות, אלא שהיות והגוי עובד במקרה הזה בבית היהודי יש כאן בעיה של מראית עין שיאמרו שהגוי עובד בשליחות הישראל.
- מסקנא:** בבית היהודי יהיה אסור לתקן את הרכב אלא אם כן הבית של היהודי נמצא מחוץ לתחום של יהודים, אבל כן יהיה מותר להביא את הרכב לביתו של הגוי ביום שישי בתנאי שיש מספיק זמן לתקן את הרכב ביום חול, אפילו שהיהודי יודע שהגוי יעבוד בשבת.